

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre		2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vételnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Földművesek szocializmusa.

(Dr. Cz. G.) Magyarország soha sem vonhatta ki magát a kontinensen körösztülszáguldozó eszmék áradatától. A népvándorlás épp úgy tombolt rajta végig, mint később a kereszties hadjáratok; a török uralom nyomorusága épp úgy tette tönkre, mint a német és angolszász fejből kipattant reformatio; vallási háborui csak úgy voltak, mint Európa bármely más államának és a liberalizmusz tulzásai azonképpen jártak nálunk Vitus-táncukat, mint a földrészt más tájain.

A „történelem logikája” eszerint, hogy Kossuth kedvelt phrasisát használjuk, meghozza nekünk a socializmust is, melyben nyakig van már a gazdag, a mivelt, az irigyelt, de máskülönben velejében megszuvasodott európai Nyugat.

Nem beszélünk most az iparos segédeket és a gyári munkásokat bujtogató városi szocializmuszról. Nálunk e mozgalom indító és élesztő idegenek, résztvevői nagyobbára nem magyarok. De szólunk az alföldön felburjánzó proletariusról, a mezei napszámosokról, kiknek magyarságát csak nem tagadhatja senki

A magyar nép lázong, elégtelenedik, magyar munkás kér munkát, földet és kenyeret, magyar tanyákon és városokban terjed egyre mindinkább nagyobbodó gyűrűzésekkel a szocializmusnak, a társadalmi elégtelenségnek árja. Még azt sem mondhatja a kormány, hogy kath. papok szitják a mozgalmat, mert a forrongás jóval előbb támadt, mint a polgári házassággal esinált politikai hajsza, és éppen oly alföldi városok kellő helyei a lázongásnak, melyekben a katholikusság jelentékeny kisebbségben van.

De nem az a lényeges, minő vallásu a szocialista, a kérdés azon fordul meg, miért lobbant fel a gazdag Alföldön a magyarság szívében a szocializmusz?

És e pontnak tárgyalásánál látjuk majd, hogy okosabb, hazafiasabb dolgot eszelelszik a liberalis s a vele egy gyékényen áruló kormányparti függetlenség párt, ha a 48-as törvényhozásból kiindulva a nép vagyoni és értelmi emelésével törődik, nem pedig a vallási és nemzetiségi ellentétek kihegyezésével és a magyar társadalom családi és morális életének megbontásával.

A juliusi forradalom szikrát

Sajnos tünete korunknak, hogy az erkölcsi tőke — általánosságban szólva — nem áll arányban az értelmi gazdagság méreteivel; az erény géniusza másodrangu szerepre van kárhóztatva a muzsák ünnepektől társaságában.

A ker. szellem képezi iskoláink legszebb ékességét és egy jobb kor legerősebb biztosítékát.

A magyar nemzet sok megpróbáltatáson ment keresztül; sok csapást szenvedett már. Hisz egy év is mennyi keservet merhet ránk. Hát még a kinek ezer év van a háta mögött, mint a magyar nemzetnek! És mégis „él magyar, áll Buda még!” A kultámadások nem törték össze, a belviszályok allatt nem hullott szét, mert isteni talizmánt hordozott szívében: a ker. kath. vallás mindenható erejét.

Az évezrek nagy tapasztalatait visszatükröző lapok, a történelem, azt mondja, hogy van e világon egy intézmény, mely mindenütt életet öntött a nemzetek lomha és roskadozó testébe, a hol csak elfogadták azt; mely intézmény egy magasabb kéztől nagy bölcsességgel úgy van szervezve és berendezve, hogy míg a szemeket állandóan az örök hazára irányozza, áldása kél nyomában e földi hazára is. Ez az intézmény e világon: a kereszténység.

A kereszténységben isteni fejlesztő hatalom rejlik.

gyújtott a mi fejeinkben is. Felszabadítottuk a jobbágyot, megváltottuk (persze pénzen, nem országgyűlési beszédekkel) földjét a földesurától, — szóval földbirtokossá tettük. De értelmességet nem adhatott a törvény a parasztnak. 48 óta egy újabb generatio támadt, de azt már a tudatlanság, a pálinka, az uzsora, az állami terhek kiforgatták birtokaiból. A parasztság nagy része törpe birtokos vagy bérlő, zsellér lett, a feldarabolt telkeket megvette a nagy tőke a bevándorló chassidim, a regále bérlő vagy a külföldön élő sok báró, gróf, herezeg, bankár stb. — és a paraszt földönfutó lett saját honában.

Ma így állunk, hogy az ország birtokosainak majd fele nagybirtokos, ki gépekkel és zsellérekkel dolgoztat: a föld haszna néhány ezer család és néhány száz buza-, szénaliferáns, meg ringekkel vagyis üzleti összeesküvésekkel spekuláló pénzember zsebébe vándorol. Parasztnak sokkal becsületesebb, mint élelmes, az őt körülrajzó spekulánsoknál megfordított a viszony. Természetes a „kis ember” kifosztása, természet-tudományi nyelven szólva, az erősebbeknek felülkerekedése a gyön-

A kinek kedves a haza — és kinek nem volna kedves a haza, ha helyén van a szive; a ki szeretettel csügg a haza jövő sorsán, annak azt kell óhajtania, hogy az isteni erő letéteményese, a kereszténység, ne költözzék ki e nemzet testéből, mert akkor élni és állani fog a magyar.

Az iskolák által kell eldönteni a nagy kérdést, hogy nemzetünk meg fogja-e őrizni keresztény jellegét. Az egyház azt az isteni átalakító, termékenyítő erőt, melyet az Ur Jézus lehelt egyházába, leghatásosabban az iskolák által önti át az emberiségbe, mert az iskolának áll leginkább módjában a maga képére alakítani, mintegy átgyurni a gyermeki szellemet. A gyermekkor az, mely legnehezebben felejt. A gyermekkorban kapott élelnek benyomások ritkán mosódnak el a lelkekből a későbbi életben.

Könnyű ott munkája templomnak, a hol az iskola a talajt jól előkészítette.

Ha azt akarjuk, hogy az egyház szelleme, melyet az Ur Jézus lehelt az egyházba, az iskolák útján sugározzék a nagy társadalomba, a tanítóknak kell áthatva lennie e szellemtől.

Az egyház hiába fogja erőfeszítéssel megőrizni az iskolák kath. jellegét, ha a tanító lelkében nem él az egyház szelleme.

TÁRCZA.

Nappal és éjjel.

Magasan van még a nap
Ablakomba töelve,
S nyílai: a sugarak
Higgyétek meg — bántanak.

Hisz a nappal oly sivár:
Ledér zaja végtelen,
Nyitogató harsza, nyílt sebe,
Fénye, árnya fáj nekem.

... Ezüst féskén ül a hold
S fiai: a csillagok
Áldó fénye szívémben
Békét s megnyugvást ragyog.

Óh, az éjjel oly szelid:
Álmos csendje, csillaga
Hozzám mintha tört szívek
Nyugalmaáról szólana.

Firnstall Károly.

Eszme-töredékek

Dr. Steinberger Ferencz 1894. ápril 11-ki megnyitójából.

Az erényt semmiféle tudás nem pótolja. A közboldogságra az erény nagysága becsesebb a tudás fényénél.

gőbbik fölő a Darwin-féle létéri küzdelemben.

Csak hogy ez a felülkerekedett társadalmi elem telhetetlen, aztán szapora, mint az élősdiek, melyek a szervezet erejét felszívják. A szervezetnek minden tagja élni akarván, védekezik eme felszívás és tönkretétele ellenében. Ez az oka a folyton megújuló alföldi zavargásoknak.

Sem zsandár, sem kormánybiztos el nem fojtja a bajt, mert ez chronicus, üdült baj, melyet a parlamentnek okos törvényekkel kellett volna gyógyítani. Ha azt a 27 évet, mióta alkotmányos életünk visszanyertük, a nép gazdasági erősítésére, nevelésére fordítjuk, ha nem dobjuk magunkat a spekulálók karjaiba és ki nem szolgáltatjuk országunkat a beföldi és külföldi tőkék garázdálkodásainak, ha az áldatlan és meddő polgári házassági vita helyett a magyar nép az alsóbb osztályok kereseti és megélhetési viszonyai fölött disputálunk: akkor nem kellene ma a belügyminiszternek, s a nagyságos honatyáknak idegeskedniök, ha Párizsban egy bomba elsül, Belgiumban május 1-re készülődnek s nálunk izgató beszédek tartanak a vásárhelyi és békési tanyákon és piacokon.

De hát ez ez is a „történelem logikája”, hogy politikai tévedések és mulasztások isszonytatóan megbosszulják magokat.

Politikai szemle.

A szabadelvű paripáknak nagy a kelen-dősége. Állam férfaink, népiesen, de találóan szólva veszkődnek érettök. Nem csudáljuk, ezeknek nem kell sarkantyú. Vágtatnak maguktól. Viszik a lobogót tüskön-bokron. Azt mondhatjuk, nem a lovag mutatja a célt, de a paripa. Mintha azt mondanók, nem a lovag uralkodik,

A mely tanító csak olyan úgynevezett „jókatolikus”, kinek a hit hajótöréséből csak a pnszta kath. név maradt meg, mint utolsó foszlánya azon szent emlékeknek, melyeket édes anyja örökségkép hagyott rá, mint az az egyedüli kötelék, a mely őt még gyermekkor boldog emlékeihez köti, az ilyen tanítónak iskoláját hiába ékesíti a feszület.

A kath. szellem abban nyilvánul, hogy az egyház elvei a tanítónak is elvei; az egyházzal együtt érez a tanító. Ugy gondolkozik, érez és cselekszik tehát, mint a ki igazi közösségben él az egyházzal és Krisztussal.

A kikkel gyakran érintkezünk és eszmét cserélünk, azok — különösen ha erősebb szellemek — befolyásolják gondolatunk járását, irányítják érzületünket és ellenőrei életünknek. Innét a régi mondás, hogy „a szent társaságában megszentülsz, a gonoszszal elvetemedet”. Nagyon ritka, erős jellemek azok, a kiknek belvilágát a körülötte mozgó külvilág érintetlenül hagyja.

Ma a rendkívüli közlekedési viszonyoknál és a sajtó erejénél fogva az itthonban vagy idegenben felmerült és felkapott eszmék, elméletek helyesek vagy nem helyesek, kipróbáltak vagy nem kipróbáltak, hangzatosan és tetszetősen felöltezve világkörütra indulnak; eljutnak az utolsó faluba és meghódítják a magasabb filo-

de a paripája. Hogy itt-ott fájó sebeket kapnak, vagy vaktában rohanva árokba bukznak s nyakukat törlik, azzal nem törődnek: mert a konservatív haladás egyoldalú és unalmas.

A mi szabadelvűink a szabadelvűség zászlótartójának kiáltották a kötelező polgári házasságot. Azt allítják róla, hogy ez a szabadelvűség alfája; mert a kötelező polgári házasság nélkül szabadelvűség nem is gondolható.

De mily csuffá tetie államférfiaink véleményét pár ezer gatyás, napszámos. Még nem is törvény a polgári házasság s Hódmezővásárhely a legkézelfoghatóbban bizonyítja be, hogy polgári házasság nélkül is eljuthatunk a szabadelvűségnek s a democracianak egészen az eldöradójáig: a szocializmusig, sőt ennél is tovább egy kicsit.

Más országokban évtizedek, egy század kellett, míg a szabadelvű reformok magvai kikeltek. Mi sokáig pihenünk, de aztán hamar haladunk. Így már nem félhetjük hazánkat az ultramontanizmus átkos nyugalmától. Ha akarjuk, akár bele is fulhatunk a szabadelvűség tengerébe. A társadalom felszine irigy szemekkel nézi az egyház javait, az alja a telekkönyv elégetését tervezgeti s a földosztogatás édes reményében jelöli meg a felszín hézagos törekvéseit. Az csak fejteget, de ez magyarul. Az csak theoria, de ez praxis. Másutt a democracia csak nagy apja a szocializmusnak, nálunk ikrek. Jobb is, természetesebb is ez így. Így a világitja meg egymást ez a két irány. Ide jut a democracia a maga hamis tanaival s rohamos erőszakoskodásaival. Mert hát nálunk a democracia nem az, mely az emberben tiszteli az embert s mely az egyest oda utalja, hogy a maga egyéniségét az összes boldogságába igyekezzék beilleszteni. Oh nem. Nálunk a democracia nem a munkára, nem a tisztességes keresetre, nem a takarékosagra, hanem az önzésre, a dologkerülésre s a hatalmaskodásra van állapítva. S ha a nép látja, hogy egész társadalmunk nemtelen önzésből áll s magát elnyomva érzi, nem csuda, ha elkeseredik, ha elkeseredésében féket vesz s hadat izen a magánvagyonnak s az összes társadalmi rendnek: mert az ember, ha felnőtt is, nem teljes

zofiai iskolázottsággal föl nem fegyverkezett szellemeket. Politikai, társadalmi és pedagógiai lapok és folyóiratok mindenütt, Magyarországon is jelennek meg, melyek a modern naturalisztikus, materialisztikus áramlatokkal uszva, harcban állanak az egyházzal, annak elveit, irányát, szellemét népszerűségekből kivetkőztetni törekedvén. Az, már csak katolikus-ellenes termékekkel táplálja lelkét és nincs ami ellensúlyozza azoknak egyház-ellenes hatását, arra mihamarabb idegen lesz az egyház szelleme.

A profán tudomány egymagában nem tényezője az áldásos műveltségnek. A képzettség, tanultság magában nem nemesít. Az anarkisták között is vannak tanult emberek. És mégis rémei az emberiségnek. Az éltető elem a műveltségben a vallásos szellem.

Ezt az igazságot nem a szürke elmélet mondja csupán, melylyel ellentétes elméletet lehet a szófizotikának szembeállítani, hanem a mindennapi élet napfényétől megvilágított élet is bizonyítja, mely czáfolatot nem tűr, ellenbizonyítékot nem enged meg.

Európa szemelattára játszódtott le az egykor legkeresztényibb államnak, Franciaország-nak legutóbbi száz éves élete, mely tárgyunk mellett a legcsattanóbb bizonyítékot szolgáltatja. Ez az Európában vezérszerepre emelkedett állam dicsőséges multja után, a saját istenített eszére, kifejlett kulturája és megizmosodott ál-

koru, csak nagy gyermek. Hogy az ember teljes koru legyen, ahhoz nem idő, de műveltség kell. S a hódmezővásárhelyi bajoknak ez a forrása.

Az események nem egyedül a körül forognak, hogy a munkás tisztességes keresetre tegyen szert, hogy ezzel magát és családját becsülettel etarthassa s a körülmények szerint magának szorgalmával talán vagyont is szerezhessen. Oh nem. Ez nekik mind édes kevés. A hódmezővásárhelyi események tisztán és világosan mutatják, hogy e nép nemcsak a munka bérével nincs megelégedve, de élni akar munka nélkül s kormányozni tehetség nélkül, épen mint társadalmunk más tényezői. S ez a a nép egész a kommunizmusig van fanatizálva s céljaira nem irtózik semmiféle eszközöktől. E nép kormányozni akar s magát erre hivatottnak érzi. Nem valami kis zsörtölődés, fészkelődés tehát, de szervezett paraszturalom, mely előbb-utóbb kitörésre készül. A veszély azonban nem ebben rejlik, de abban, hogy e jelenséget államférfiaink oly csekélységnek tartják, hogy ezzel, szerintök végezhet maga a társadalom. De hiszen társadalmunk maga is önző, maga is beteg. Ha társadalmunk erős volna, akkor e jelenségek sem mutatkoznának. Ez önző, e beteges társadalom szülte ezt a szocializmust. Lehet-e tehát józan észszel azt várni, hogy a rosz szülő jóra oktassa gyermekét? Világos, hogy itt magát a társadalmat kell átalakítani; mert csak az így megjavított fa hozhat jó gyümölcsöket. A társadalmat azonban nem törvények, nem szuronyok javítják meg, de intézmények s ezek közt főleg a vallás tisztelete. A vallást kell tehát visszahelyezni ama jogaiba. A vallásosság ápolása nélkül itt nem boldogulunk.

Azt már régen tudjuk, hogy a tőke nagy nyereségeket vág zsebre s hogy a munkást a maga javára szereti kizsákmányolni. S e téren s e pontig a munkásokkal rokonszenvezünk. A gyári munkások zsörtölődéseit tehát értjük. De azoktól, a kik a munkát visszautasítják, a mint ez az Alföldön történt, azoktól elfordulunk. Itt nem gyármunkások lépnek fel a nagy osztalékokat zsebre vágó gyárosok ellen, de közönséges mezei munkások, napszámosok a birtokos

lami hatalma erejére támaszkodva, gögösen utasította el magától az égnek ótalmát, a vallás isteni erejét, az egyház áldásos barátságát. És ma, száz évi kínos vergődés után, ma, midőn a raczionalisztikus filozofia, a naturalisztikus pedagogia, a vallás befolyásától függetlenített kultúra megzavarta az elméket, felszabadította fékeikről a szenvedélyeket és megrázkódtatta a társadalmat — ez az egykor főnhéjázó állam ma esengve nyul a vallás mentő karja után, mellét verve keresi ismét az egyház fegyverbarátságát. Folyó évi márczius 3-án a francia képviselőház ülésében mondotta Spuller kultuszminiszter, a társadalmat felforgató jelenetek hatása alatt kiábrándult lélek erős meggyőződésével a következő nevezetes szavakat: „Szükséges, hogy az egyházat ne üldözzük ki, ne zárjuk ki, ne dobjuk ki az ország társadalmi életéből.” E pál-fordulást jelző szavak után felhangzott tapsvihár és tetszésnyilvánítás azt mutatta, hogy a francia kultuszminiszter a társadalom jobbainak szívéből vette a szót, a midőn az egyház előtt a francia kormány nevében tisztelettel letette a fegyvert. Soha az egyház fényesebb elégtételt nem kapott méltatlanul szenvedett üldöztetéseért, mint most a dicsőséges és sok keserű tapasztalatban gazdag francia nemzetől.

Vajha a más kárán tanulna a magyar és megértene, hogy az egyház a századok forgan-

osztály ellen, a mely osztály ép úgy küzd a megélhetés gondjaival, vagy talán még jobban, mint maguk a napszámosok.

A napszámos rövid idő alatt sokat akar keresni, Hát erre joga van. A birtokosnak azonban szintén számolnia kell, mert őt pedig esetleges adóssága, az adó, a piaci ár, a szükség a vámszerződések meg a börze nyomja. A birtokos e tojások közt tánczolván sorsjátékot üz. Nem adhat tehát magas napszámokat, mert tönkre megy. De a birtokost még az üzerek is nyomják. Az üzerek a nemzeti banknál rövid lejáratu s olcsó kölcsönökhöz juthatnak, a birtokosok pedig innen ki vannak zárva s másod, harmad kézből kapják a drága kölcsönt. Hogy tehát e bajokon már csak itt is egyedül a társadalom segíthetne, azt határozottan kétségbe merjük vonni. Itt első sorban magára az államra hárul a kötelesség, s ha államunkat e téren mulasztás terheli, a mint terheli is, akkor a kormány nem bujhatik ki a felelőség alól: mert a hódmezővásárhelyi eset nagyon is világosan mutatja, hogy hazánknak nem a polgári házasságra, de egészen más dolgokra van szüksége.

A lázadás közigazgatási oldala azonban még botrányosabb. Évek hosszú során minden nap vadabbnál vadabb irányos röpiratok, újságok s ezeket magyarázó izgatók mótelyezték meg a nép lelkiületét s ezekről senkinek sem volt tudomása és senki se tartotta kötelességének ezen irodalom forrását bedugni. Hát hogy itt nem csak a hódmezővásárhelyi kapitányt terheli a felelőség, az is csak világos.

Egész közéletünket az egyházpolitika foglalta le, kinek jutna eszébe ilyen csekélységekkel foglalkozni? Segítsen ezen a társadalom. Kinek ne jutna itt eszébe a cigány mese?! Kinek kell ez meg ez a hivatal? Hát nekem is jó volna, kérem aláson. De ki tartja fenn a rendet ebben az országban? Szólj már te is te bibás társadalom. Az a bajunk, hogy a hivatal sine cura lett, hogy csak korteskedésből lehet megélni, az egyéni arravalóságnak ma napság nincsen semmi értéke. Sőt az arra való ma mind megférhetlenek. Az egyén csak úgy boldogulhat, ha eszköz a mások kezében. Ezek a szocialismus magvai.

dóságai közepette mindenkor a megfontolt józan haladás, a közboldogság tényezője volt.

Szatmártól Fehér-Gyarmatig.

(Versenygyaloglás 1894 ápr. 29.)

— **Irja: egy kidölt versenyző.** —

Hogy expedícióknak csak az első részét írom meg, két okban leli magyarázatát. Először, hogy csak erre kaptam a szerkesztő urtól megbízást; másodsor, mert F.-Gyarmattól Szatmárig tett utunkra kissé homályosan emlékezem.

„Bejártam kétszer a világot“, azaz hogy sok külső országban megfordultam, de F.-Gyarmaton még soha sem voltam. Csak gondolatban egyszer, mikor közkedvelt Zsülünknek esküvője volt. Valahányszor azon az uton megindultam, mindig félrefordultunk Csenger felé, a mi természetes is, mert a világközepe vonzásának vajmi bajos lett volna ellentállani — s ott meg is rekedtünk.

Nem akartam a nélkül meghalni, hogy Gyarmatot ne lássam, azért kaptam az alkalman, hogy a torna- és vivőegyesület által rendezett távgyaloglásban, mint versenyen kívüli versenyző résztvegyek.

Habár versenyezni nem, de gyalogolni mégis akartam, traininget is csináltam. Végül a gyarmatiak a vásártéri czedulaházat jelölték meg, el is sétáltam mindennap a czé-

Hiszen már a főrendiházat is eszköznek akarják felhasználni. A főrendiházat hol kecsgetésekkel hálózzák be, hol rémitgetésekkel állanak elő. Vannak, a kik a főrendiházról a polgári házasság ügyében határozni, már tudni illik visszautasítólag, még a jogot is megtagadják. A főrendiház ma napság nem a mama, kinek talán némi joga lehetne a fiatalok egybe kelése elé akadályokat gördíteni. A szabadelvűek megtették néminek, kinek legfeljebb csak annyi joga lehet, hogy az egybekelést halasztassa: mert különben a fiatalok megszőkéséssel fenyegetődznek. De egyben ígéreteket is tesznek, hogy ha a jó néni nem mond vetőt. Azt ígéri neki, hogy eljegyzik őt is a nemzeti népszerűség vőlegényével. Ugy látszik azonban, hogy a néni tartózkodó. Mosolyog ugyan az ajánlatra, már ez így szokásuk a néniknek is; de azért még nem mondták ki a végszót.

Van, hál' Istennek olyan politikusunk is, a ki elvben nem fogadja el a javaslatot, mert nyilván való, hogy vallástalanságra s az erkölcsök meglazulására vezetne, de azért mégis megszavazza, mert nem akarja megbuktatni a kormányt, mert a kormány bukásával, buknék a 67-es alap is. Ime a politikai csodabogár! S egyesek még fel is ülnek ennek a bölcsességnek. Hogy termeli az egyházpolitika a politikai zseniket!! Eötvös és Hermann Helfivel egyetemben a maguk elvét látják a javaslatban, azért szavazzák meg tehát, hogy a 67-es alap valahogy meg ne inogjon. Hát ez ellen a vád ellen védekezzenek ők. Vagy talán pártbomlást fog a javaslat bukása okozni? De hát a többség, a nagy többség, vajjon nem a 67-es alapon áll-e? Ur Isten, mily nagy hatása van e javaslatnak a politikai elmék kifejlésére?!

Az egészéből az a tanulság, hogy a liberális urak nagyon irigylik tőlünk a főrendiház remélhető 26 többségét. Szeretnék, ha lehetne, az egészet lereszelní rólunk. Pedig mi nem irigyeltük tőlük a 175 többséget. Nem is fogjuk irigyelni. Mi teljesen meg leszünk elégedve a magunk 26 többségével. Néhányat még el is engedünk belőle. De azért nem bánjuk, ha több lesz is. S higyjék el, hogy a 67-es alap megmarad, de áttisztul a Deák Ferencz idejére.

dulaházig, persze csak a — mienkig. Hogy könnyebb legyen, megnyiratkoztam jó kurtára; a tárczámot — azt nem kellett otthon hagynom, elég könnyű volt az — 29-ikén!

5 óra előtt 5 percczel érkeztem meg az indulás helyére, hol versenytársaim össze voltak gyűlve s türelmetlenül várták az indulás percét; de még türelmetlenebbül várta ezt a rendőri karhatalommal visszatartott gyülekezete a „kaszálábu“ tehéneknek, a melyek a harmatos füvágától ösztönözöttetve többször átakarták törni a kordont, a mely illetlenséggel határos türelmetlenséget annál is inkább rosz néven kell vennünk, mert tudvalevőleg ők is a gyalog-sport kedvelői.

Végre ütött az óra! Hatalmas léptekkel rugtattunk előre, s hárman mindjárt vezetőtünk. Ki is tartottam, mint vezető egészen a — — — honvéd-laktanyáig. Eddig tartott az „ecclesia praecedat“ elv respektálása, azután — a romlásnak indult ifjuság nem törődve a századok által szentesített szabálylyal, szerénytelenül kezdett háttérbe szorítani.

Elöl Bakcsy húzta — maga után a menetet, de Litteczky is keményen nyomta.

Nádpatakit ez azonban nem zsenirozta; gondolta magában: én még ráérek, adják ezek még alább is s csakugyan itt is jó pénzügyi kapacitásnak bizonyította magát; (bizonyosan elő is fog lépni p. . . . banknál).

Már csak azért is meg kell buktatni a javaslatot. De többet fogunk tudni mához egy hétre. Az lesz a bizonyos. Addig is jó egészséget!

Hazánk.

A polgári házasság és a főrendek.

A főrendiház egyesült bizottságai ápr. hó 26-án kezdték meg a polgári házasságról szóló törvény javaslat tárgyalását. A tanácskozás délelőtt 11 órakor kezdődött s eltartott délután fél 3-ig. Rudnyánszky József báró ismerteti a javaslatot s azt indítványozta, hogy a bizottság vesse azt el, mert az a valástalanság eszköze. Ha tovább is ezt az irányt követjük az egyházpolitikában, a kifejlendő események oda fognak vezetni, hogy az egyház teljesen elvalasztatik az államtól és oda jutunk, a mire Hermann Ottó czélzott, hogy az egyházi vagyon szekuralizaltatik. Ezenkívül a javaslat elő fogja mozdítani a köznépek erkölcs telenségét, mert a házassági élet szentségét többé nem őrzi majd az isteni törvény tekintélye. Pénzügyi szempontból is ellene van a törvényjavaslatnak s ez iránti aggályait fejezte ki ezután, melyet a közigazgatási viszonyok mellett végre sem lehet hajtani és nagy kár lesz milliókat fecsérelni olyan intézményre, melynek gyökere az életben úgy sem lesz, mert a törvényt végrehajtani nem lehet s az csak további bonyodalmakra szolgálhat okul. Határozati javaslatot nyújt be, melynek a konkluziója az, hogy a főrendiház a javaslatot visszautasítja. (Helyeslés.) Utána Samassa egri érsek szólott: Samassa egri érsek szerint a törvény javaslat, melylyel a hármass bizottság foglalkozik, kétségkívül fontos, de nézete szerint, mint elvi, politikai és társadalmi szervezkedési kérdés még sokkal fontosabb. Mindenekelőtt ki kell jelentem, ugymond, hogy a törvény javaslatot a részletes tárgyalás alapjául el nem fogadhatom. Az előttünk fekvő törvényjavaslat: 1. Ellentétben áll a nép vallási érzületével, mely mindig részesíteni kívánta az eget és csak ezt azon szerződésnél, a melynek oly nagy kihatása van a házások sorsára. Kinos benyomások sebzik ez oknál fogva a lelkeket

A pacsirta szántóéneke, a fürj pittypalatytyolása szolgáltatják az uti marsot, s haladt a menet előre, a virágos mezőnek illatával telített levegő szivása élenkitette a tüdőt s erősítőleg hatott az izmokra is, megosztva e szerepet a jítokban bekapott cognac-kortyokkal.

A husvétii paszkával szentelésre siető falusiak tarkacsportja huzódik az uton, kíváncsi határozatlansággal nézi a szokatlan látványt, de tisztelettel enged utat a versenyzőknek.

Daróczig az első már nyertek vagy 1 1/2 kilométert s azontul is nőtt a tér a versenyzők között. Én még mindig — bár maradozva — lépegettem előre! De a sors iróniája megadta nemsokára a kegyelemdőfést! Hozzám szegődött Turner szomszédom és politikai eszmecekerébe bocsátkozott velem, illetve előadást tartott az egyházpolitikai vitáról, Kossuth temetéséről, az alföldi parasztháborúról, Apponyi politikájáról, Ugron, Eötvös és Bartha Miklós politikai jelleméről stb. stb. sulyosbitva ásatag adomákkal, mindez végre annyira megfeküdte a gyomromat, hogy a 13-ik kilométeroszlopnál kénytelen voltam elmenekülni a bagázsiai kocsira — de oda is követett, hanem most már legalább hárman szenvedtünk tovább, monológot azonban — még most — nem mondott.

Most már a gyomor is kezdte követelni a jogait s nagy rémületemre vettem észre, hogy nagy köpenyegem az én elemózsiámmal egye-

és hatják át a szíveket s a társadalmi rendben szükségképp gyászos ellenmondás fog a törvény és az erkölcsök ellen nyilatkozni. Épp ezen ellentét miatt történt az, hogy egyes helyeken a behozott polgári házasság visszavonatot. Így a többi között a szárd királyság joghatóságához tartozott helyeken: Genuában, Velenczében, Milánóban; Belgiumban pedig 1814-ben, a hova utólagosan 1817-ben hozatott vissza. Ez némi megjegyzésül az igazságügyminister ur azon állítására, hogy az egyszer behozott polgári házasság eltörlése iránt sehol lépések nem történtek soha. 2. Ellentétben áll az nemcsak a mindkét szertartású róm. katolikusok, de a gör. kel. egyházhoz tarozó hívek, tehát az ország lakosainak 72 százaléka által követett vallásnak hitelvél, mert megalkotásának alapjául azon felfogás szolgált, hogy a házassági szerződés szabályozása az egyház kizárásával, egyedül az államhoz tartozik, a mi a hitelvekkel ellenkezik. 3. Sérelmes a törvényjavaslat a szabadságra és igazságtalan, sérelem a vallás szabad gyakorlata is, melyet pedig mint sérthetetlen alapvet emlegetni hallunk. Minden erkölcsi rend a kötelességen alapszik, a jogosult szabadság tehát a kötelesség szabadságában találja kifejezését. És mi tulajdonképen a szabadság? E kérdésre megadja a feleletet Montesquieu hatalmas dialektikájának eme szavaival: „Az igazi szabadság az, ha azt tehetjük, a mit akarunk és soha sem vagyunk kényszerítve azt cselekedni, a mit nem szabad akarni.” Gátat nem vetni abban, a mit tenni kötelesség és senkit nem kényszeríteni arra, a mit tenni nem szabad. Ez a szabadság. És ezen szabadság nem nyugszik egyedül politikai szabadságon. Lehetséges ugyanis, hogy igen szabad alkotmány mellett a polgár épen nem szabad. A politikai szabadság ép úgy lehet az elnyomás eszköze, mint biztosíték a szolgaság ellen. A szabadság forrásai magasabb szférában fekszenek mint az, a mely a politika okoskodásának nyitva áll. Mélyen gyökereznek azok a népek lelkiismeretében, a kötelem tudatában és az általa szabott törvény tisztetében. Ott, hol e kötelemérzet és e tisztelet nem uralkodik, a politikai szabadság csak arra szol-

temben a gyaloglók előtt menő szekeren — vagy 3—4 kilométernyi távolságban van, kitéve a veszélynek, hogy a bíráló bizottság megleli s megsemmisítő kritikát gyakorol rajta. — Nincs mit tenni más, utól kell érni a másik szekeret, ha török, ha szakad; a mi — tekintve egyik lovunk sántasága miatt beállott versenyképességének fogyatékoságát, nem volt épen könnyű feladat, de sikerült. S ki írhatja le örömet, örömléteket, arra a felfedezésre, hogy az én kaiserfleischom kikerülte a kritika sanda tekintetét.

A szépen zöldelő árpa láttára kebelünk erősen megkívánta a Dreher nevével visszaélést üző nedvességet, meg is állottunk Jánkon a receptió előtt álló polgártársunknak vendéglátó portája előtt, hol a hirtelen összecsődült falusi nép körül fogta kocsinkat s nagy érdeklődéssel tudakozódtak, hogy „azok az urak miféle lakadalomba hívogatnak.” T. i. a versenyzőknek balvállán különféle színű jelző szalag repkedett. Különben jóra való nép lehet, mindjárt kenyérrel, szalonával kínálhattak bennünket.

Itt hallottuk a hirt, hogy Nádpatiki és Dankó legyürték Bakesyt és Litteczkyt s Unger Pista is szoritja. Alig mentünk még egy pár kilométernyire, az országút oldal lejtőjén hasonló 2 ur tápázkodott fel, a leghitelesebb bizonyosságot szolgáltatva a hír valóságáról, egyben fel is kérezték.

gál, hogy a hatalmat az egyes és valamenyiek szabadsága ellen fölfegyverezze. Az ember az anyagi és erkölcsi rendben egyidejűleg törekszik rendeltetése által kiszabott célját elérni, ez oknál fogva a szabadságok is, melyekhez joga van, e különböző rendekhez tartoznak. Az összes szabadságok e három szabadság egyikével vagy másikával állanak szoros összefüggésben, t. i. a személy, a lelkiismeret és a tulajdon szabadságával. Ezek elseje és legtöbbször pedig a lelkiismeret szabadsága, mert közvetlenül a lefőbb célnak szolgál, a melyre minden szabadság irányul. Szabadnak kell tehát az embernek lenni, tetteinek az Isten által neki kiszabott törvényszerinti szabályozásában; ha nem, szabadsága nincs többé! De én e törvényjavaslatban tulhajtást vélek észre venni, a mennyiben e törvényjavaslatban a lelkiismeret-szabadságot kellően megóva nem látom, sőt annak ellenkezőjével találkozom. Igazságtalan és inhumánus lenne azon törvény, mely a nő valósi érdekeit a férj rendelkezései alá helyezné és a mely eltíltaná őt azon ténykedéstől, mely a nőben egyedül képes a hitet felköltetni, hogy férje vele életközösségbe lép és ő viszont. Pedig ez történnék az ellőtünk fekvő törvényjavaslat intézkedései szerint a vallás általi megszentelés ígéretével létrejött, de nem érvényesíthető szövetségeknél. Megsértve látom e törvényjavaslatban a lelkiismeret szabadságát azon intézkedésében is, mely törvényjavaslat életbeléptetése előtt az akkor érvényes jogszabályok szerint kötött házasságok főnhatóságára vonatkozik. — Ha azt hallom ismételtetni, hogy a kötelező polgári aktus csak képzelt kényszer a vallási meggyőződésre: én azt tartom, ez tévedés. Mert a kötelező polgári aktusnak házasságkötő hatása mögött ott áll az állami kényszer, mely a férfit feljogosítja a nőt közös házasesetre kötelezni az egyházi megáldás előtt, vagy a nélkül is. A polgári aktus teljesítésére irányzott kényszer tehát értnti a lelkiismeretet s arra visszaesik épp az által, hogy az nem pusztá formalításra, de házasságkötésre irányzott kényszer. Én a legveszélyesebb tévedésnek tartom azon véleményt, hogy az állam hatalmát növelni lehet a lelkiismeret szabadsá-

Megkönyörültünk rajtok, mert B.-nek nehéz volt a járása, mint az evés egy általa rakott fogsorral s L.-re is ráfért a (fel) szedés.

Végre szerencsésen befordultunk F.-Gyarmat felé. Nemzeti zászlók lobogtak a város végén, alattok „tengernép hullámozott”, a melynek egy-egy versenyző megérkezésekor felhangzó éljen riadala s a cigányzene hozzánk is elhangzott.

A tulajdonképeni eredményt csak megérkezésünkkor tudtuk meg. Elsőnek Nádpatiki érkezett 9 óra 37 perczkor, a kit nemcsak a fogadó bizottság és közönség, hanem a versenyre odajött jó édes anya szerető karjai fogadtak, mint győztest. — Utána jött Unger Pista és Dankó Gyula, fényes bizonyítékául annak, hogy a pénz, milyen nagy hatalom, a melylyel versenyezni bajos. Léven ők t. i. mind a hárman pénzügyi tisztviselők. (Hiszen ezek gyalog akár Amerikába is elmehetnek.

A fogadó bizottság élén ft. Gáspárdy Rudolf esperes-plébános magas alakja állott s a nagyszámu — 1000 főnyi — közönség hangja és arca a legőszintébb szíveségről tanuskodott. A szíves hangú üdvözlő beszédek után a czédulaházba vittek bennünket, hol czédula és könyv nélkül mérték a cognacot és sört.

Majd megindult az impozans kocsisor s olyan dindalmenetben vittek be a városba, mi-

gának megértésével. A mi pedig az állam hatalom növelését illeti, veszélyes tévedés hinni, hogy azt a lelkiismereti szabadság megsértésével növelni lehessen. Ez azon szabadság, mely a polgári hatalmak részéről épen nem tűr megszorítást. A legnagyobb kár, mely a társadalmat érheti, az, ha az állam e szabadság és sérthetetlen jogkörébe ront.

A főrendiház egyesült bizottsága ápril 27-én folytatott tanácskozás után nagy többséggel elhatározta, hogy a polgári házasságról szóló törvényjavaslatot elfogadásra fogja a plénumnak ajánlani. Ezután a bizottság hamarosan részleteiben is letárgyalta s el is fogadta a javaslatot. Ez a határozat, tekintve, hogy a bizottságokban aránytalanul nagy számmal van képviselve a kinevezett elem, senkit sem fog meglepni, valamint abból a plenum határozatára semmi biztos következtetés nem vonható.

Erzsike kir. hercegnő a pápának.

Rómából jelentik, hogy a pápa külön kihallgatáson fogadta Fischer-Colbrie Ágost dr. esztergomi megyei áldozópapot, cs. és kir. udvari káplánt s Erzsike kir. hercegnő, a trónörökös árvájának hitoktatóját. Fischer-Coibrie dr. a kir. hercegnő ajándékát vitte a pápának, ki igen kegyesen fogadta azt.

Schlauch kardinális jövő hó 15-én Rómába utazik a kardinális-kalapért, melyet XIII. Leo pápa kezéből vesz át minden kardinális. A püspököt — mint hírlik — Fraknoi Vilmos és Palotai László kísérik el Rómába.

Külföld.

A német császárné Abbáziából, hol hosszas tartózkodása alatt igen jól érezte magát, családjával együtt Berlinbe visszautazott.

Császárok találkozás. Megbízható forrásból jelentik, hogy a czár ez idő szerint

lyenben sem eddig nem részesült, s talán ezután sem igen fog részesülni egyikünk sem.

S a mi még várt reánk, minden részletben méltó volt az első fogadás nagyszerűségéhez. Az a legapróbb igényekről és minden kényelemről való gondoskodás, szolgálatkészség és előzékenység, gavallérság, a melyet főképen a vendéglátó kaszinó tagjai kifejtettek, valóban nagy hálára kötelezte le egyesületünket.

Délben 80 teritékű bankett volt a kaszinó nagy termében, mely dusan kárpótolta a hosszú gyaloglás folytán beállott nyagvesztéséget. Együtt volt a város, sőt részben a vidék színe-java — hölgyek is nagy számban — és sikerült toasztok fűszereztek a különben is kedélyes és dus lakomát.

Egyesületünk legszebb emlékei közé fogja sorozni ez első szárnypróbáját. A küzdés sikere, a fényes eredmény már magában is nagy jutalom, de kiválóan emeli ennek becsét az, hogy egy nemesen érző, művelt közönség tette reá az elismerés koszoruját!

r. a.

rendkívül kedvező véleménynyel van Németország felől, a mit már az is bizonyít, hogy Sándor császár és Vilmos császár e nyár folyamán okvetlenül találkozni fognak, Henrik herceg pétervári utazásának csakis az a célja, hogy ezt az utazást előkészítse.

Orosz kivándorlás Boszniába. Az orosz parasztnak Boszniába való kivándorlása mind nagyobb mérvet ölt. Nehány száz kivándorlót családjaikkal együtt Brodyban közegészségügyi szempontból visszatartottak.

Vilmos császár Norvégiában. Hir szerint Vilmos császár a nyár folyamán ismét tengeri utra megy Norvégiába és az utat valószínűleg június végén kezdi meg. A fiatal császár nagyon szeret utazni és díkciózni s így az év jókora részét utban tölti.

Bulgáriában Ferdinánd fejedelem állása mindinkább megszilárdul. A szultán nagy jóakarral van Bulgária iránt és Sztambulov, a kitűnő államférfiu biztosan kormányozza az ifju állam hajóját.

Szerbiában minden párt, haladó, radikális, szabadelvű, bomlásnak indult. Itt az állapotok még mindig nem konsodáltak, könnyen megbukhatik az Obrenovics ház.

Az anarkia erősen dolgozik Franciaországban. Már ép oly szervezett pokoli szövetség képét mutatja Párisban, mint a nihilizmus Oroszországban, a minthogy elveik majdnem ugyanazok. A Terminus kávéházi mérénylő, Henry, oly cinikus és kihívó magatartást tanusít bírái előtt, hogy vakmerősége mélyen gondolkodóba ejtheti a francia intéző közőket. — A baj a rendszerben van, ezen kell hát javítani, míg nem késő. Vigyázzanak, nehogy egy másik 1793. történéjk, — mert ezt is Voltaire vallástalansága előzte és alkotta meg!

A házasságszerző királynő. Viktoria angol királynő azon fáradozik, hogy újabb eljegyzést hozzon létre, mely az orosz és angol uralkodó házak rokoni kötelékeit még szorosabbra fűzné. Azt hiszik, hogy az orosz udvar szives örömmel egyezik bele az új házassági tervbe, mely teljesen megfelel a czári család óhajtsáinak. Egy visszavonultan élő nagyherczegről van szó, kit megint szeretnének megházasítani.

Vidék.

A nagykaroly-somkuti h. é. vasut igazgatósága f. évi május 1-től érvényes következő új menetrendet lépteti életbe: Gilvácsról indulás reggel 6 óra 16 perczkor és este 7 órakor. E vonat Erdőszádára ér reggel 10¹/₂ órakor és este 11 óra 5 perczkor. — Erdőszádáról indulás reggel 3 óra 1 perczkor és d. u. 2 órakor. E vonat Gilvácsra ér reggel 8 óra 12 perczkor és este 6 óra 6 perczkor.

Nagy-Bánya. Dr. Liegerhoffer János minorita szerzetes ápr. hó 22-én tartotta aranymiséjét a helybeli r. kath. plebánia-templomban Rácz Pál prépost-plebános manuduktorsága és fényes papi segédlet mellett. Evangelium után Lakatos Ottó főgimn. hittanár, az aranymisésnek rendtársa tartott egyházi beszédet, melyben melegen emlékezett meg a jubilans hazafiui és egyházi érdemeiről; emelkedett szavakban vázolta a papi hivatást s végül tuda-

mására adta a jubilánsnak, hogy aranymiséje alkalmából az egyház feje, XIII. Leo pápa áldását küldötte. Mise után az érdemekben megőszült jubiláns tiszteelőinek nagy száma üdvözölte lakásán s a rendház fényes ebédet adott, melyen számos köszöntőben méltatták az aranymisés érdemeit.

A nagysomkuti templomépités ügye a megvalósulás stádiumába lépett. A hívek gyűjtéséhez, mely 4118 frt volt, Meszlényi Gyula püspök ömlga 1500, a vallás-alap 2500 és Irsik ömlga 1000 frttal járult s miután a kész költségvetés szerint a csinos csucsives styllü templom 10,000 frtba jön, a közel jövőben megkezdik az építést.

Máramaros-Sziget. Ő F e l s é g e Máramaros megye főispánját, Lónyay Jánost ezen állásától hosszas hű és buzgó szolgálatai teljes elismerése mellett saját kérelmére felmentette és a belügyminiszter előterjesztése folytán dr. Roszner Ervin bárót, Hontvármegye, valamint Selmecz- és Bélabánya városok főispáni állásától való felmentése mellett Máramarosvármegye főispánjává kinevezte.

Szolyván Friedmann Jójnesz fuvaros éhes gyomorral jött haza és meleg ételt kért ebédre feleségétől. A fiatal menyecske azonban nem teljesíthette férje akaratát, mert reggeltől a ház meszelésével volt elfoglalva, azért csak kenyeret és hagymát akart neki adni. A hagyma szaga dühbe hozta a férjet és arczul akarta ütni feleségét, de ez ugy háritotta el a csapást, hogy egy csupor meleg meszet öntött férje szemébe, a ki rengeteg ordítással vágta magát a földre. Az orvos állítása szerint kétes, hogy a Jójnesz látása egész erejében visszatérjen.

Paszikán (Bereg m.) Eisdörfer Jánkel korcsmáros lakóháza három szoba butorzattal, konyhafelszereléssel, ruhával, szóval mindennel, ami benne volt, leégett. A tűz éjjeli tizenkét órakor ütött ki zsidó husyétkor, s a bennlevők csak életüket mentették meg. Elégett a korcsmáros istállója is, amiben kilenc darab marha és két darab kecske lett a lángok mártaléka. Az összes kár 3418 forint, melyből semmi sem volt biztosítva. A korcsmáros most harmadszor égett le. Mondják, hogy a tűz gyujtogatásból eredt.

Munkács. Ápril hó 23-án d. u. 1—2 óra közt az adópénztárt feltörték s onnan 75 frt értékű tárgyakat elvittek. A pénzhez nem férhettek a tettesek. A rendőrség megtette az erélyes lépéseket a tettesek kinyomozására.

Kölcsin községben (Bereg m.) ápril hó 26-án d. u. három ház több melléképülettel leégett. A tulajdonosok Munkácsra voltak a tüzeset alkalmával bevásárlás végett.

Tanügy.

A katolicizmus magyarosító szelleme. A hazafiatlansággal vádolt magyar katolicizmus minden időben és korban bebizonyította annak ellenkezőjét. Csak itt vármegyénkben a közelben tekintünk széjjel. A Nagy-Károly vidékén letelepített „sváb“ nép ma testel-lélekkel magyar. Ha egy ily községbe vezet utunk, az édes magyar nyelv üti meg füleinket. Katolicus jellegű népiskolákban a tannyelv magyar. Csak az aggok, öregek ajkáról hangzik a sváb nyelv. A lutheranus tótokat a századok nem képesek megmagyarosítani, pánszláv üzelmeiket ma is folytatják. A katolicizmus magyarosító szellemének egy újabb fényesen ragyogó példája áll előttünk Zichy Ferencz gróf, királyi tárnokmesterben ki, hogy a szenioratus birtokai területén, nógrádmegyei birtokain lakó

tótajku nép között a magyarság terjedését előmozdítsa, tiz néptanítót, kik a magyaryelv tanításában s a nemzeti szellem terjesztésében kitűntek, egyenkint 50 frt jutalomban részesített.

Kisdedóvásügyünk. Itt az idő, hogy az ősz óta legtöbb helyen néptelessé vált gyermek-menhelyek ismét benépesüljenek. A kedves gyermekzaj és zsbongás mellett párhuzamban fog érvényesülni a rend, tisztaság és hazaszeretet érzetének becsepegtetése a gyenge gyermeki szívekbe. Tudjuk, hogy ez intézetek birnak azon összeforrasztó erővel, mely a kisdedeket majd a későbbi korban is összetartja. Kovách Eduárd, a Széchenyi társulat és a megyei óvóintézetek igazgatója, — ki e téren uttörő munkát végzett, — mint minden évben, ugy most is keresztül-kasul utazta e nagy kiterjedésű vármegyét (eddig fehérgyarmat- és mátészalka vidékét utazta be) hogy a legnemesebb ügyet diadalra juttassa. Valóban nem kis feladat heteken keresztül utban lenni, sok helyen még a hideg közönyt is megtörni, hogy fáradságának gyümölcsét — a sikert — biztosítsa. Pedig tudjuk, hogy e hazának más, — egészséges és hazafias generációt kell nevelnünk s hogy mindenkítől részt követelő munka a kisdedóvason kezdődik. Így lesz e hazában egy szív, egy lélek és — szeretet.

Tanítók háza Kalocsán. — A kalocsavidéki tanítóegylet választmánya Baurer József tanítóképzőintézeti tanár indítványára egyhangulag elhatározta, hogy az egyházmegye többi katolicus tanítóegyesületeivel szövetkezve, a millenium emlékére olyan intézetet épít Kalocsán, a melyben a tanítók fiugyermekei, a kik valamelyik kalocsai iskolába járnak, ingyenes lakást, olcsóbb ellátást s jó felügyeletet s nevelést kapnak.

Oroszvéghben (Bereg vm.) f. évi szept. 1-től kezdve egy új tanítói állást rendszeresítettek. — A vallás és közokt. miniszter Máriássy Etelka munkácsi és Bodenlos Teréz beregszászi polg. leányiskolai ipartanítónők törzsfizetését 500 frttól 600 frtra emelte. — Ugyancsak a kultusz miniszter Bereg vármegye tanfelügyelőjének feltérjesztésére az oroszvégi, szolyvai és szent-miklósi közm. óvodák szükségleteinek fedezésére egyenként 150 frt. államsegélyt engedélyezett.

Gróf Csáky Alvin vallás és közokt. miniszter a községi, valamint a hitfelekezetek által fenntartott elemi iskolákban működő tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről szóló 1893. XXVI. t. cz. végrehajtása tárgyában hosszabb rendeletet adott ki, melyben kifejti, hogy az említett törvényczikk lelkiismeretes végrehajtásának nagy feladat jut a hazai népoktatásügy rendezésében. Ez megadja a módot, hogy a törvény követelményeinek megfelelően okleveles és a magyar nyelv tanítására képes tanítót alkalmazzanak szegény községek, vagy hitközségek is az állam segélyezésével és így elérhető, hogy az összes elemi népiskolák szakképzett tanítókkal lesznek ellátva. Az említett törvény és a hozzácsatolt „Utatisások“ értelmében a községi és felekezeti tanítók, mimimális fizetése 300 frtban állapított meg; azonban meg van adva a jog a kultuszminiszternek ahhoz is, hogy azon iskolák tanítóinak fizetését, melyeknek részére azt az illetékes egyházi felsőbb hatóságok vagy közigazgatási bizottságok kérelmezik, az ország törvényhozó testülete által e célra évről-évre állandóan megszavazott költségek keretén belől, 400 frtra felemelje. Az idézett t. cz. szerint minden tanító kivétel nél-

kül, ha 1898, október hó 1-ig öt beszámítható szolgálati éve lesz, az első 50 frt. ötödéves korpótléket minden bizonynyal meg kapja. Ezen pótlékok öt ízben folyósíttatván, 25 évi szolgálat után, 250 frtra emelkedhetnek, tehát a legcsekélyebb falucska felekezeti tanítójának fizetése is felemelkedhetik 650 frtig. A szóban levő törvénynek, a tanítók helyzetének javításáról való gondoskodásán kívül nagy érdeme az is, hogy egyes tanítók esetleges pánszlávirányu működését lehetetlenné teszi.

Helyi hírek.

— *Lapunk azon t. olvasóit, kik lejárt előfizetéseiket mindeddig még nem újították meg, tisztelettel kérjük, hogy az előfizetések iránt intézkedni sziveskedjenek.*

A „Heti Szemle“ kiadóhivatala.

— *A szatmáregyházmegyei irodalmi kör elnöksége tisztelettel kéri ismételtén mindazokat, kikhez a „Nép-könyvtár“-nak „Kömlóvirág“ cz. első füzetéből terjesztés végett példányokat küldött, sziveskedjenek azok árát szerkesztőségünk címére beküldeni.*

— **A szt. Márk napi** buzaszentelési körmenet-ajtatosságot, melynek célja általában az isteni irgalom leedése s testi és lelki szükségleteinkben segélykérés, különösen pedig a buzaszentelés nevezete alatt az élelmünkre szükséges földtermékek megáldása, püspök urunk ő méltósága tartotta, a papság, a helybeli és vidéki hívek s az összes tanuló ifjuság részvétele mellett. Az ajtatosság főrésze a kálvária-templomnak tavaszi pompában díszlő kertjében tartatott meg. A szentelési szertartás végeztével püspök urunk a szertartás jelentőségét magyarázva s a gyakorlati életre vonatkoztatva, mélyen megindító, tanulságos alkalmi beszédet intézett a jelenvolt hívekhez.

— **A keresztjáró napok** ajtatosságában, melynek megtartását az egyház Áldozó-csőtörtököt közvetlenül megelőző három napra rendelte, e hét három első napján hasonló buzgósággal vettek részt a kath. hívek esedezve Isten adományaiért és áldásaiért, melyek földi és örök javunkra szükségesek. — Az imádság azon eszköz, mely által lelkileg ez inséges földről a magasba emelkedünk s fájdalmainkat, kérelmeinket s reményeinket énekekben és fohászokban a mindenható Isten színe elé terjesztjük. — „Keresztjáró napok“-nak azért nevezetik e nyilvános ajtatosság, mivel faluhelyeken, hol több templom nem létezik, a keresztény községek e napokon az ajtatosság teljesítése végett künn a határon álló keresztkez szoktak ünnepélyes menetben járulni, a midőn is a hívők jámbor serege a harangok zugása s az elülvitt feszület szent jelének vezérlete alatt, lelkipásztorától kísérve s a letenye esdeklő hangjain a dicsőült szenteket segítségül hívva, a mezők és rétek mosolygó virágai között lépdél az egyszerű keresztkez, hogy annak lábainál a pap ajkai által testi s lelki szükségzeit, kérelmét Isten elé terjeszse.

— **A dalárda** választmánya elhatározta, hogy az egyesület a fiúmei országos dalversenyen mint versenyző részt fog venni. E célból minden elutazó tagjáért fizeti a vasuti költséget oda s vissza és minden tag kap 18 frt utazási átalányt; a választmány megvárja, míg a központ a vasuti igazgatósággal az indítandó vonatokra nézve megállapodásra jut, az indulás előreláthatólag pünkösdtől való pénteken lesz.

— **A lövész-egylet** közelebb tartott választmányi gyűlésen elhatározta, hogy az egyesület fennállásának 50 éves jubileumát, dísz- és királylövészettel egybekötve megünnepli; a módozatok megállapítására és kivételére Kiss Gedeon főlövész-mester elnöklete alatt egy öt tagból álló bizottságot küldött ki.

— **A szatmárnémeti** kereskedelmi betegsegélyző egyesület vasárnap tartott közgyűlésen elnökké Páskuj Imre, alelnökké Rooz Gyula egyhangulag választották meg. Az igazgatóság megalakítása titkos szavazás után ment végbe következő eredményvel. A kereskedő társulat kiküldöttein kívül igazgatósági rendes tagok lettek a főnökök részéről: Antal Alajos, Horváth Mór, Weizer János, Toldy István, Wallon Lajos, Weisz Sámuel, Zommer Károly; póttagok: Schwartz Dávid, Szücs József, Löwinger József. Az alkalmazottak részéről: Binder Gusztáv, Bohutinszki Arthur, Cserő Zsigmond, Frank László, Klein Sámuel, Langerman Adolf, Stauber Miksa, Stein László; póttagok: Csepcesányi Sándor, Neumányi Károly, Rubin Ede. Ezenkívül megválasztották még a felügy. bizottság és a választott bíróság tagjai is.

— **A szatmárnémeti** kereskedelmi betegsegélyző-egyesület titkárrá Deák Kálmánt, pénztárnokká Haller Ferenczet választotta meg.

— **A városi** gazdasági szakbizottság f. é. ápril hó 26-án ülést tartott, a melyen tárgyalás alá vette az ismétlő iskolai tanítók azon kérelmét, hogy a tankötelesek összeírása címén tőlük lefogott 50 fr f. évi szeptember 1-ig még kiadassék és az ismétlő iskola tanítói fizetés 80 frtra emeltessék.

— **Távgyaloglás Fehér-Gyarmatra.** Dicséretesen működő torna-egyesületünk ápril 29-én tartotta versenygyaloglását. A távolság 36,5 kilométer. Indulás reggeli 5 órakor a németi ref. templom elől. Indultak összesen 11-en: Bakcsy Domokos, Lütteczky András, Ruprecht Alajos, Haller Ferencz, Berky Gyula, Unger István, Nagy József, Nádpataki Gusztáv, Dankó Gyula, Fogarassy József, Turner Albert. Ellenőrzésül a menetet vezető kocsin Lehoczky János dr. és Ambrózy Gáspár, a bezáró kocsin Erdélyi Imre és Erdélyi Miksa dr. ültek. Az idő igen kedvező volt: borongós, felhős idő s így versenyzőink a nagy melegtől meg voltak kimélve. Kidőlték 5-ön, beérkezett 6, a köv. sorrendben: Nádpataki Gusztáv 9 ó. 37 p. Unger István 9 ó. 41 p. Dankó Gyula 9 ó. 42 1/2 p. Nagy József 9 ó. 50 p. Berky Gyula és Haller Ferencz 10 ó. 14 p. A fejeágyarmatiak rendkívüli szíveséggel fogadták a versenyzőket s a kaszinó nagy bankettet adott a tiszteletükre, melyen számos felköszöntőt mondtak; beszéltek: Gáspárdy Rudolf esperes-plébános, a kaszinó elnöke, Hoffmann Ferencz, Lehoczky János dr., Ruprecht Alajos, Szabó Zsigmond, Gacsályi Sándor, Bakcsy Domokos, Unger István. Az egész versenynek bővebb leírását lapunk tárczájában adjuk.

— **Szerencsétlen halál.** Ápril hó 28-án délelőtt a csizmadia ipartársulat áruházának fedélpárkánya mintegy 5 méternyi hosszúságban lezuhant az utca járdájára és az ott elhaladó Szücs Ferenczné kávéárusnőt agyonstujtotta. Az elhunyt temetése vasárnap d. u. volt nagy részvét mellett. A sirnál Jandrasics János apát-plébános könyvekig megindító gyászbeszédet tartott.

— **Hirdetmény.** A f. évi kivetett tőkeamat és járadék adókiivetési lajstrom a városi adóhivatal helyiségében f. évi ápril 29-től május 6-ig nyilvános közszemlére tétetik azon felhívással, hogy a kivetés ellen felszólalásait a) azon adózók, kik a kivetési lajstromban tárgyalt adónemmel már a mult, előző évben

megróva voltak, a kivetési lajstrom közszemlére tételének napját, b) azon azon adózók ellenben, kik a kivetési lajstromban megállapított adóval a kivetés évében első ízben rovattak meg, adótartozásuknak az adókönyveskébe történt bejegyzését követő naptól számított 15 nap alatt a törvényhatóság közigazgatási bizottságához czimezve, a nagykarolyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz nyujtsák be. — Szatmártt, 1894. ápril hó 24-én. Novák Lajos főszámvevő.

— **Hirdetmény.** Miután a f. 1894. év második évnegyedébe léptünk, mindenki az 1893. évi 44. t. cz. 55. §-a értelmében felhivatik, miszerint ugy az állami, mint a községi adó és utadójának második negyedrészt a mult évi adókiivetéshez arányítva f. évi május 15-ig a városi pénztárba annál is inkább fizesse be, mivel ez időn túl a f. évi adók után késedelmi kamat fog számíttatni és június első napjától a hivatolt törvény 56. §-sa szerint a végrehajtási eljárás fog alkalmaztatni. Együttal értesítettik a t. közönség, hogy ugy az állami, mint a községi adóhátralékokat, hegyi ut, laktanya-építési költségeket, valamint az utadó, iparkamarai illeték, hadmentességi díj, jog- és bélyegilleték, ipartanodai tandíj, illeték-egyenérték, vagy bármi néven nevezendő hátralékot 8 nap alatt annál inkább fizesse be, mivel ez idő eltelte után a városi pénztár ezen követeléseit végrehajtás útján fogja behajtatni. Szatmárnémeti, 1894. május 1. Böszörményi Károly kir. tanácsos, polgármester.

— **Az első permetezés** időszaka küszöbén nem győzzük szőlőgazdáinkat eléggé sürgősen figyelmeztetni, hogy a permetezést, melyet különben a magas ministerium már kötelezőleg is elrendelt, kellő időben foganatosítani el ne mulasszák, mert csak ekként vehetik elejét a veszedelmes szőlőragály, a peronospora terjedésének. A permetezők beszerzése dolgában jó lesz óvatosnak lenni, mert sok rossz permetezőt kínálnak mostanában mindenfelé. Mellesleg említjük fel, hogy a jó permetezők közt a legjobbnak találtuk a Mauthner budapesti magkereskedő „Unicum“ nevű permetezőjét, mely igen könnyen jár, kitűnően permetez, soha el nem romlik és a mellett a legolcsóbb is, a mennyiben az egész permetezőnek ára 14 frt 75 kr.

Szerkesztői üzenetek.

Bpest. E. V—r. Alkalmi lévén, alkalmilag fog jönni.

K. L. Egyoldalú liberális gondolkozásával szemben szolgáljon megszívlelésül egyik elsőrangú tekintélynek következő nyilatkozata: „A felekezeti béke“ éppen oly utópia, mint az örök béke ábrándja, amíg vallás-elvek és tanok élnek az emberek szívében és amíg vannak, akik ragaszkodnak is vallásukhoz, s azt életük legfőbb irányítójának, földi és örök boldogságuk forrásának tartják. A különféle vallás-felekezetek között nem szűnik meg az ellentét, míg csak nem lesz egy akol és egy pásztor. Az államnak a különböző vallásos meggyőződések erőszakos kiegyenlítésére sem joga, sem hatalma nincs. Lelkiismereti kérdések az állam szuronyos hatalma alá nem tartoznak. És ha az állam megkísérli e téren hatalmát gyakorolni, ne csodálja, ha ellenállásra talál bármely vallásfelekezetű alattvaló polgárai részéről. — Nem szabadság az, ha nem tehetjük azt, amit akarni kell és ha kényszerítenek azt cselekedni, a mit nem szabad akarni.

Terményárak.

május 2.

Termény métermázsánként	Szatmáron			
	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza — — uj	6	40	6	30
Kétszeres — — uj	5	60	5	40
Rozs — — uj	5	60	5	30
Arpa — — —	—	—	—	—
Zab — — —	5	40	5	30
Tengeri — — —	4	80	4	60
Kása — — —	7	80	7	40
Fehér paszuly — — —	6	30	6	20
Tarka — — —	5	40	5	—
Szilva — — —	12	80	12	30
„ füstölt — — —	10	30	10	10
Repcze — — —	—	—	—	—
Krumpli zsákja — uj	1	20	1	10
Szalonna — — —	60	—	57	—

Vasuti menetrend.

Érvényes 1894. január 1-től.

Állomások	Személy vonat	Vegy. vonat	Sz. vonat
<i>Szatmár—Debreczen.</i>			
M.-Sziget indul	11:40	6:00	1:40
Királyháza érkezik	2:01	7:47	4:50
Szatmár „	4:00	9:06	9:52
Szatmár indul	4:15	9:14	—
Nagykároly érkezik	5:31	10:13	7:16
Debreczen „	7:55	12:16	8:15
Budapest „	1:50	8:05	10:16
*) Debreczentől gyorsvonat. *)			
<i>Szatmár—Királyháza.</i>			
Budapest (Debreczenig ind.)	Sz. v.	Sz. v.	
Debreczen (gyorsvonat) érkezik	7:00	1:55	8:25
Nagykároly „	2:40	7:09	3:31
Szatmár „	5:17	10:29	5:57
Szatmár „	6:30	11:47	7:03
Szatmár indul	6:38	12:02	V. v.
Királyháza érkezik	7:52	1:33	7:10
M.-Sziget „	10:10	4:36	12:21
<i>Szatmár—Nagybánya.</i>			
Nagybányáról indul	V. vonat		
Szatmárra érkezik	5:50	3:00	
Szatmárról indul	8:56	6:08	
Nagybányára érkezik	6:43	7:27	
	9:58	10:38	

Az éjjeli idő (esti 6:00-tól reggeli 5:50-ig) a perceket jelző számok aláhúzásával van kiűntetve.

HIRDETÉSEK.

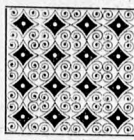
Van szerencsém a mélyen tisztelt nő közönség nagy becsü tudomására juttatni, hogy e napokban Budapestről haza érkeztem, a hol is a legújabb divatszerinti szabászatot elsajátítottam és így a legizléstesebb öltözékek elkészítésére magamat ajánlani bátorodom. 12—12.

Szatmár, 1894. febr. hó.

Koós Ilona

vörösmarti-utca 17. szám.

Alapított 1860.

ÉRTESÍTÉS.

WALLERSTEIN és BEER

aszfalt és mützement gyárosok,

ALAPÍTOTT 1860.

Iroda- és gyárhelyiség kazinczi-utca 17.

(a Zárdával szemben.)

Elvállal jótállás mellett mindennemű aszfalt és ezement munkákat u. m.:

Járdák,
folyosók,
templomok,
tantermek,
magtárak,
vágó hidak,
istalók,
teraszok,
udvarok,
kapualjak
simán is koczázva.

Gránító teraszok,
betonrozások,
esatornázások,
ezement és mozaik lépesők,
kutmedenczék,
esatornaköveket,
különleges kőkeményű
szines ezement és mozaik
lapokat.

Nedves falak szárazzá tételét a legjobb minőségű természetes aszfalttal.

Költségvetéssel készséggel szolgálunk.

Továbbá munkákat szivességből előjegyzésbe vesznek HELLER SÁMUEL és

FELDMANN MÓR urak.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve

maradtunk kiváló tisztelettel

WALLERSTEIN és BEER

aszfalt és ezement gyárosok.

1—12

Alapított 1860.

Naponta fris virsli

ÜZLET-ÁTHELYEZÉS.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy

mészáros és hentes üzletemet

folyó év május hó 1-jétől nagyságos Szerdahelyi Ágoston ur széchenyi utcai szeglet-házába tettem át. Főtörekvésem továbbra is a tiszta és pontos kiszolgálat.

Becsés pártfogásukat kérve maradtam kiváló tisztelettel.

Szatmár, 1894.

BÖLÖNYI LÁSZLÓ

mészáros és hentes.

1—3

Páczolt főtt sonka

PARIZER

Szalvavád.

Reizer Fános

könyvkereskedése

SZATMÁRON.

Szállít bárhol megjelent és bárki által ajánlott művet eredeti bolti áron.

Nagyobb műveket megállapodás szerint részletfizetésre is.

Ugyanott bizományban van és megtekinthetők fából készített ezen szobor:

Két térdelő angyal

70 cm. magas.

Kossuth Lajos	életrajza	20 és 30 kr.
"	élete és működése, írta	
"	Gracza György	1.20
"	élete és működése írta	
"	Gracza György diszk. füz. 2.—	
"	élete és működése, írta	
"	Gracza György diszk. köt. 3.—	
"	iratai, népies kiadás	2.50
"	" " kötve	3.—
"	" 6 kötet füzve	30.—
"	" 6 " kötve	34.80
"	arcsképe 45×31 c/m. nagys. 1.—	

Kaphatók

Reizer János könyvkereskedésében Szatmáron.

Üzlet helyiség változtatás!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a 9 év óta fenálló

fűszer, csemege, bor, liszt, ásványviz és festék üzletemet a kereskedelmi és Iparbank házából (építkezés miatt **1894. május 1-től** kezdve a **tek. Lengyel Endre** ur házába (Haller Ottó ur szomszédságába) **Deák-tér 17. szám** helyeztem át.

Amidőn erre nézve a n. é. közönség becses figyelmét felhívni bátorodom: ajánlom ujonnan átalakított üzlet helyiségem dúsan felszerelt **fűszer, csemege, bor, liszt, ásványviz, és festék** raktárát a legelőnyesebb napi árak, pontos, gyors és szolid kiszolgálás mellett.

Kelt Szatmár, 1894. április hó.

2—3

kiváló tisztelettel

REZUTSEK ANTAL.

ÉRTESÍTÉS.

Legzélszerűbb, legtartósabb, legolcsóbb az asphalt burkolat.

Tisztelettel alulírott társaság bátorodik a n. é. gazdaközönség s a t. háztulajdonosok, egyházak, városi és községi előljáróságok szives figyelmét arra felhívni, hogy **templomok, tantermek, folyosók, magtárak, istállók, vágóhidak, teraszok, udvarok, kapualjak, járdák** stb.,

ASPHALTTAL BURKOLÁSA

továbbá **nedves lakások, pinczék** stb. **gyökeres szárazzáttétele legzélszerűbben s legolcsóbban kora tavasszal eszközölhető.** Költségvetéssel, készséggel szolgál úgy társaságunk igazgatósága (Budapest, Andrassy-ut 30) mint szatmári megbizottunk **GEREY SÁNDOR ur.** (lakik Boeckay-utca 20. sz.) s munkákat szíveségből előjegyzésbe vesznek: Szentpétery Géza, Frankó János, Zommer Károly és Hénél Lajos kereskedő urak.

Megbizottunkat arra is utasítottuk, hogy hozzá intézendő megkeresések esetén Szatmárváros környékén a munkaadó lakásán jelenjék meg s szolgáljon minden néven nevezendő felvilágosítással.

A t. közönség szives megbizását kéri

A magyar asphalt részvény-társaság nevében

HÉDER SÁNDOR,

ügyvivő-igazgató.

Szatmárváros területén végzett járdamunkáink, valamint az ev. ref. főgimnázium tantermei s folyosóinak, továbbá a Tekeházi g. kath., és a pátyodi r. kath. templomoknak, nemkülönben Kende Zsigmond urnál Czégénydányádon, Gróf Teleki László urnál Hosszúfalván, Báró Vécsey József urnál Sárközüzlakon, Kaufman Miksa urnál Csengerben, Drucker Zsigmond urnál Mikolán, Nagy Béla urnál Lázáriban, végre Kolozsváry Károly, Zommer Károly, Csomay Imre, Litteczky Pál, Frieder Adolf, Dr. Kölcsey Ferencz, Antal Kristóf, Lehóczky János, Berger Béla, Grünfeld Zsigmond urnál Szatmáron végzett magtár, kapualj stb. munkáink megtekintését, ajánljuk a t. érdeklődők szives figyelmébe. 3—